

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
A288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

РОЛЬ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ АДВОКАТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОТРИМАННЯ АДВОКАТАМИ СТАНДАРТІВ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах реформування правової системи України особливого значення набуває ефективний контроль за дотриманням адвокатами професійних стандартів та етичних норм. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури (далі — ВКДКА) відіграє ключову роль у забезпеченні належного рівня професійної відповідальності, доброчесності та дисципліни в адвокатській спільноті. Її діяльність спрямована не лише на реагування на порушення, а й на формування високої культури правничої поведінки, що є запорукою довіри суспільства до адвокатури як інституту громадянського суспільства. Аналіз ролі ВКДКА у забезпеченні дотримання стандартів адвокатської діяльності дозволяє виявити проблеми правозастосування, удосконалити дисциплінарні процедури та сприяти підвищенню якості правничої допомоги в Україні.

Адвокат має виконувати свої професійні обов'язки сумлінно, з урахуванням етичних принципів та стандартів. Для забезпечення цього в Україні діють органи адвокатського самоврядування, в тому числі ВКДКА. ВКДКА — це колегіальний орган, метою якого є розгляд скарг щодо рішень, дій або бездіяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури. Відповідно до ч. 4 ст. 52 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ВКДКА має такі повноваження:

- 1) розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури;
- 2) узагальнює дисциплінарну практику кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури;
- 3) виконує інші функції відповідно до цього Закону [1].

Варто звернути увагу на те, що одним із найважливіших завдань ВКДКА є гарантування відповідного рівня підготовки кандидатів до адвокатської професії. Кваліфікаційний іспит, який проводить КДКА, охоплює оцінку знань у різних правових сферах, практичних навичок та дотримання етичних норм, а ВКДКА може розглядати скарги на КДКА щодо проведення такого іспиту. На наше переконання, саме така процедура виступає початковим відбором, що допускає до адвокатської практики лише тих, хто має необхідні компетенції із

можливістю оскаржити рішення КДКА. Це пов'язано з тим, що «дотримання базових загальноєвропейських вимог щодо організації та функціонування адвокатури в Україні, які визнаються міжнародною спільнотою, є необхідною передумовою євроінтеграції української адвокатури» [2, с. 220].

Дуже важливим аспектом забезпечення дотримання адвокатами стандартів своєї професійної діяльності є механізм оскарження рішень кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (КДКА) до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (ВКДКА). Така процедура виступає дієвим інструментом контролю за обґрунтованістю та справедливістю рішень у дисциплінарних справах, гарантує реалізацію права адвоката на захист від можливих упереджених або не-правомірних дій регіональних органів адвокатського самоврядування.

Рішення ВКДКА — це окремий правозастосовний акт, який складається з вступної, мотивувальної і резолютивної частин. У ньому зазначаються фактичні обставини, визначається юридична оцінка вчинків або бездіяльності адвоката, подаються правові підстави та вказується тип дисциплінарного стягнення. Такі правозастосовні акти ВКДКА володіють владно-імперативним характером, зобов'язують адвокатів до їх виконання. Прийняття цих актів тягне за собою правові наслідки для адвоката, що також має значення для дотримання ними стандартів адвокатської діяльності [3, с. 374].

У системі публічного управління ВКДКА також виконує функцію формування етичних норм адвокатської практики через свої рішення, які узагальнюють рішення КДКА. Збереження високого професіоналізму в адвокатській діяльності за умов постійного зростання правового нігілізму в суспільстві є неможливим без ретельного контролю процесів оновлення етичних та інших стандартів професії адвоката і їх своєчасної формалізації. Це пов'язано з тим, що «ВКДКА, подібно до регіональної КДКА, володіє усіма характерними рисами «суду», які передбачені п. 1 ст. 6 Європейської Конвенції з прав людини та її основних свобод» [4, с. 41].

Механізм притягнення до відповідальності адвокатів, у тому числі через рішення ВКДКА, вже володіє сформованою нормативною базою та багаторічним досвідом, який спирається на етичні стандарти. У цьому випадку слід підкреслити важливість інтеграції законодавчих вимог з морально-етичними нормами, так само як це закріплено у Правилах адвокатської етики [5]. При цьому дисциплінарна процедура щодо адвоката повинна дотримуватись принципів незалежності, неупередженості, прозорості, справедливості, розумних термінів розгляду, презумпції невинуватості й інших гарантій належного судочинства, а її визначення має здійснюватись безпосередньо уповноваженим органом.

Зокрема, адвокат вважається невинуватим у вчиненні дисциплінарного проступку, а тому його не можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, доки його вину не підтвердять у встановленому законом порядку та рішенням КДКА чи ВКДКА. При цьому адвокат не зобов'язаний підтверджувати свою невинуватість у вчиненні дисциплінарного проступку. Навпаки, обов'язок доведення вини лежить на тій особі, яка звернулась із дисциплінарною скаргою на адвоката. Саме «оскаржування результатів дисциплінарних проваджень щодо адвокатів, у випадку розбіжностей з рішеннями кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, здійснюється шляхом їхнього додаткового розгляду ВКДКА» [6, с. 117].

Для прикладу розглянемо рішення ВКДКА № V-005/2024 від 23.05.2024. В даній справі заявник повідомив, що адвокат у соціальних мережах та на інтернет-майданчиках розмістив відео, в якому містяться неетичні звернення, критика і заклики, що становлять наклеп і поширюють недостовірні відомості про компанію, закликаючи підприємства, установи та організації будь-якої форми власності не співпрацювати з ТОВ і припинити виконання усіх укладених договорів, тим самим перешкоджаючи законній господарській діяльності підприємства [7].

Розглянувши справу, ВКДКА встановила, що в діях зазначеного адвоката виявлено дисциплінарний проступок, зокрема порушення статей 12, 57 і 59 Правил адвокатської етики [5]. В підсумку рішенням ВКДКА було накладено стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на шість місяців [7]. Таким чином, притягнення адвоката до відповідальності слугує механізмом дотримання іншими адвокатами стандартів їх діяльності, оскільки протилежне тягне за собою дисциплінарні санкції. На нашу думку, систематичний аналіз і періодичний перегляд рішень Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, які узагальнюють дисциплінарну практику регіональних КДКА, відіграють важливу роль у вдосконаленні дисциплінарних процедур. Такий підхід сприяє уніфікації стандартів оцінювання професійної поведінки адвокатів, формуванню єдиної практики застосування етичних норм та зменшенню кількості необґрунтованих дисциплінарних проваджень.

Слід підкреслити, що у процесі забезпечення дотримання адвокатами професійних стандартів Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури насамперед орієнтується на уніфікацію дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури у регіонах. У подальшому результати цієї роботи мають бути відображені в узагальненнях дисциплінарної практики, що сприятиме підвищенню її послідовності та прозорості. Склад ВКДКА формується з представників усіх регіонів — висококваліфікованих адвокатів із значним професійним досвідом. Їх діяльність спрямована не лише на

формальний розгляд дисциплінарних справ, а й на глибокий аналіз практичних аспектів адвокатської діяльності, що сприяє підвищенню якості правничої допомоги і зміцненню професійних стандартів.

Отже, Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури відіграє ключову роль у забезпеченні дотримання адвокатами стандартів професійної діяльності, поєднуючи функції контролю, координації та узагальнення дисциплінарної практики. Її діяльність спрямована не лише на реагування на порушення, а й на формування єдиних підходів до тлумачення етичних норм, підвищення рівня професійної культури адвокатів і зміцнення інституту адвокатури загалом.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012, № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 23.09.2025).
2. Чорноморець Ю. А. Інститут адвокатури на шляху до європейської інтеграції в умовах сталого розвитку. Sustainable development of territories: challenges and opportunities: monograph. Published by International Center for Research, Education and Training. MTÜ. Tallinn, Estonia, 2021. С. 219–228.
3. Бойко М. М. Правозастосовна діяльність органів адвокатського самоврядування: поняття та ознаки. *Альманах права: Феномен реалізації права в контексті сучасного наукового дискурсу*. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. Випуск 16. С. 371–376.
4. Вовнюк В. Порівняльно-правовий аналіз процедури розгляду скарг відносно адвокатів в адміністративному судочинстві України. *Актуальні питання та перспективи інноваційного розвитку науки та освіти в умовах євроінтеграції*: зб. тез доповідей учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 14 листоп. 2024 р.). Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. Рівне : МЕРУ, 2024. Ч І. С. 41–43.
5. Правила адвокатської етики: затверджені рішенням Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09 червня 2017 року (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (дата звернення: 23.09.2025).
6. Адамова І. Х. Особливості організації самоврядного контролю за адвокатською діяльністю. *Наукові записки. Серія: Право*. 2024. № 17. С. 114–120.
7. Рішення ВКДКА № V-005/2024 від 23.05.2024 року про закриття дисциплінарної справи відносно адвоката. *Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури*. URL: <https://vkdka.org/rishennya-vkdka-v-005-2024-vid-23-05-2024-roku-za-skargoyu-na-rishennya-kvalifikatsijno-distiplinaranoi-komisiji-advokaturi-poltavskoj-oblasti-u-skladi-distiplinaranoi-palati-vid-12-01-2024-pro-z/> (дата звернення: 24.09.2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Кіслиця Ірина Олександрівна**

Хотинська-Нор О. З.

Декларування в системі адвокатського самоврядування:
фікція чи норма? 335

Степанов Є. В.

Актуальні питання здійснення функцій адвокатського
самоврядування у діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної
комісії адвокатури 337

Заболотний О. М.

Законодавче регулювання визначення початку перебігу строку
оскарження рішень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії
адвокатури 341

Кармазіна К. Ю.

Практика оскарження рішень комісії з оцінювання якості,
повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної
правничої допомоги Ради адвокатів Одеської області 346

Щербатий Р. Р.

Кваліфікаційний іспит як умова доступу до правничої
професії 351

Гривенко В. В.

Вплив воєнного стану на органи адвокатського
самоврядування 355

Зубрицький О. О.

Критерії поважності причин та практика ВКДКА
у дисциплінарних провадженнях щодо неявки адвокатів
у судові засідання 358

Кулікова К. А.

Роль органів адвокатського самоврядування у реалізації
гарантій адвокатської діяльності 362

Левенець К. Є.

Роль вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури
у забезпеченні дотримання адвокатами стандартів адвокатської
діяльності 366

Неліна Д. В.

Роль Національної асоціації адвокатів України у забезпеченні
функціонування системи безоплатної правничої допомоги 370

Панчошенко О. С.

Цифрова трансформація діяльності органів адвокатського
самоврядування 373